

O despoboamento na axenda europea e galega

Description

Bandeira que é deturpación non autorizada da de Sergio del Molino. Ensaísta que, sen quererlo, lanzou un cento de plataformas. Desde aquela, acordáronse unhas Directrices sobre o Reto Demográfico -termo politicamente máis asóptico que tamén inclúe a sobrepoboación, co ollo posto na financiación autonómica-, varias leis autonómicas, estratexias e congresos, ata una Vicepresidencia do goberno central. Co gallo dos fondos europeos 2021-2023 acudamos en Bruxelas, tras moita resistencia, a primeira definición europea de despoboamento como descenso demográfico unha caída do 1% interanual, a nivel de provincia ou concello-. Sobrepasouse a similar despoboamento a pouca densidade, intrínseca a moitos sitios remotos, usada para dar fondos a Escandinavia. Á tempo se analizou que quedou tralo suficiente político-emocional destes anos.

Xerais publicou en novembro «A Galicia do século XXI», obra colectiva de profesores da facultade de Socioloxía da Coruña que da conta das grandes transformacións económicas, medioambientais, demográficas e culturais que están a experimentar o noso país. Tendencias maiormente inevitables ou coma máis (caso do declive do idioma) són reversibles aplicando enormes esforzos.

Semanas despois, o Consello de Contas dictaminou que as actuais políticas contra o declive demográfico non son que sexan ineficaces, que realmente nin tentan afrontar o problema. Ante esta conxuntura cabe preguntarse se queremos tomar decisións por nós mesmos, ou ben que «Madrid» ou «Europa» nos solucionen os problemas. Ou que se solucionen por si mesmos: no caso demográfico, decidir a política de non facer nada e fialo todo aos inmigrantes económicos de ultramar e aos futuros refuxiados climáticos do sur de España. Mesmo unha non-política precisa xestionar os cambios.

O Consello de Contas, na súa crecente liña de non fiscalizar o gasto sen tamén a eficacia das políticas, publicou este dezoito de decembro un informe, froito da colaboración cos homólogos de Aragón e Navarra, sobre as medidas de concellos, deputacións e Xunta para abordar o reto demográfico. Centrouse nos noventa e catro concellos de menor poboación que se axustan á nova definición europea. Os resultados non son sorprendentes: desde 2010 a poboación galega descendeu un 3,83% pero un 20,85% nestes concellos. Os concellos máis despoboados son o 30% do total de concellos de Galicia pero recibiron un 13,78% dos fondos europeos en 2021. E són un 5,10% dos fondos do Plan de Recuperación, malia ser o único con liñas de financiamento específicas para este problema.

Cabe pensar se en clave galega este é un debate que nos pilla de rebote, por reflexo de cando o activismo territorial sobre todo de Soria, Teruel e Cuenca chegou á cámara de eco madrileña. A fusión de concellos coma escusa para evitar a comarcalización en áreas funcionais, que si recomenda Europa. A Lei galega 5/2021 fala de garantir servizos básicos pero queda en programática. Os fondos europeos de Galicia non articulan medidas específicas para eses territorios, malia as orientacións recibidas da Comisión Europea. Non falemos dun Plan para o Interior, xestionado con deputacións e concellos.

O despoboamento Ã© un problema se queremos que o sexa. Non estÃ¡ claro que a elite polÃtico-econÃmica e a propia cidadanÃa teÃ±an unha visiÃ³n que non sexa a de concentrar a poboaciÃ³n do paÃs dos 40,000 asentamentos e 4.000 parroquias -que seguen sen ter existencia xurÃdica, coma en Portugal, malia o previsto no Estatuto- nunha ducia de zonas urbanas inzadas de mazacotes verticais, e non por iso planificadas conxuntamente. Iso ou emigrar -en AVE- traballar nunha das catro torres de Madrid. Se ese Ã© o santo que queremos, podemos pedirlle Ã¡ OCDE que nolo vista: smart shrinking?

Ã© o abandono programado da maiorÃa do territorio. O que a OCDE chama smart shrinking Ã© prever a retirada progresiva do territorio: anticipar, con moito tempo, cando hai que pechar servizos no Hospital de VerÃn ou as escolas rurais, que alternativas e medidas compensatorias tomar (por exemplo, inversiÃ³n en infraestrutura xerÃitrica ante a bomba de senilidade que nos vÃ©n enriba, e onde). Para que, sabendo que servizos esenciais hai hoxe e existirÃ³n (ou non) no futuro, o cidadÃn poida libremente decidir onde quere vivir. Ignorar o smart shrinking Ã© que a ComisiÃ³n Europea recolleu do Informe Letta.

A demografÃa ten un enfoque complexo e continxente no contexto europeo, con moi poucos Estados Membros e menos as instituciÃ³ns comunitarias entendendo o concepto smart shrinking tal como o coÃecemos no contexto espaÃol. Algo mellor se entende o mÃis asÃptico smart shrinking no eido institucional pero a nivel de activismo polÃtico e territorial a nociÃ³n espaÃola de despoboamento ten que facerse valer verbo da moito mÃis apoiada de smart shrinking de cerebros (Leste de Europa) que entende o problema desde unha perspectiva macro e social e non micro e territorial coma a nociÃ³n espaÃola. Pero o que estÃ¡ claro e que sen ter a entidade coma a deriva do estado de Dereito e a xeopolÃtica xa non Ã© unha cuestiÃ³n menor. De feito o despoboamento/demografÃa conÃctase con eses dous outros desafÃos: a inseguridade econÃmica e o desafecto polÃtico (que leva a mirarse no espellismos autoritarios) estÃ¡ a miÃdo enraizado na chamada xeografÃa do descontento dos territorios que non importan. Por iso polo que existe dunha estratexia europea xa en formaciÃ³n (demographic toolbox), da que o smart shrinking de Letta Ã© a Ãltima manifestaciÃ³n.

Xestionar a decadencia e abandonÃrmonos ao fatalismo Ã© unha opciÃ³n. A outra Ã© gobernarmos para tÃdolos galegos. Levamos catro dÃcadas de pensamento mÃxico con cargo aos fondos europeos: diÃeiro regalado para inversiÃ³ns suntuarias sobre todo en infraestruturas (por exemplo, inzar de parques infantÃs onde non hai nenos) esperando que por si soas contrarresten o pulo das enormes forzas Ãs que estamos sometidos. Moita inversiÃ³n pero pouca coordinaciÃ³n. Sen consensos entre forzas polÃticas, administraciÃ³ns, actores econÃmicos e sociedade civil. Podemos seguir asÃ ou facer algo revolucionario: acordar as grandes liÃas para os prÃximas dÃcadas. Iso Ã© o que pide a UE: Galicia ten un plan para cada fondo europeo que hoxendÃa non prevÃn case nada, nin onde se investirÃ, e que malia cubrir o perÃodo 2021-2027 a xaneiro de 2025 ten gastado o 2%. Dito plan, malia cubrir varias lexislaturas, nunca se acordou no Parlamento. Apenas foi consultado coas forzas socioeconÃmicas. Coma noutros territorios, independentemente da cor do goberno, Ã© unha billeteira a disposiciÃ³n da ConsellerÃa de EconomÃa correspondente para ir gastando en funciÃ³n das necesidades. O smart shrinking aplicado Ã¡ polÃtica econÃmica. Resultado: ao final, coma en perÃodos anteriores, os cartos iranse gastando na sÃa maiorÃa (do perÃodo 2014-2020 quedou un 5%) nas zonas mÃis urbanizadas, en grandes inversiÃ³ns que absorban rÃpido os fondos. Sen unha avaliaciÃ³n obxectiva de se as inversiÃ³ns afectaron directamente os desafÃos que afrontamos.

A alternativa: anticipar esas transformaciÃ³ns e decidir onde investir. No caso do declive demogrÃfico no interior galego smart shrinking das zonas mÃis afectadas de Europa- pÃr en marcha un Plan Interior conxestionado con concellos e deputaciÃ³ns, no que se definan e se prevexan a futuro -vinte, trinta anos- servizos esenciais. Gobernar Ã© decidir.

APARTADOSTEMATICOXEOGRAFICOS

Europe

ETIQUETAS

UE Glocal UE UniÃ³n Europea

INVESTIGACION

European Union

Date Created

January 23, 2025

Meta Fields

Autoria : 4160

Subtítulo : Adaptación de artigos publicados previamente en La Voz de Galicia.